

„Правительственный Вѣстникъ“ լրագրում տպուած են արտաքին գործերի մինիստրի հեռագիրները—առաջին՝ Կ. Պոլսի Կայսերական դեսպանին յուլիսի 29-ից. «Սուլթանի արտայայտած խորին ցաւակցութիւնները, պրինց Աւմէդի այցելութիւնը դեսպանին և ցաւակցութիւն յայտնելը մեծ վիզիրի, մինիստրների և այլ բարձրաստիճան անձերի կողմից չեն կարող բաւական բաւարարութիւն համարուել, Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց ներողամիտ լինել Միտրովիցի հիւպատոսի սպանութեան առիթով, որովհետև յանցանքը կատարել էր ալբանացին այն ժամանակ, երբ այդ ցեղը ապստամբուել էր և՛ կառավարութեան դէմ: Բոլորովին այլ բնաւորութիւն ունի Բիտոլիում կատարած յանդուգն չարագործութիւնը, որը ամենախիստ հատուցումն է պահանջում: Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց այդ առիթով Բարձրագոյն հրամայել, որպէսզի դուք մերժէք ամեն տեսակ անփաստ խոստումներ և պահանջէք կատարելու հետեւալ պայմանները. Բոստովսկուն սպանող ժանդարմին անյապաղ ամենաձանր պատժին ենթարկել, կալնաւորել և օրինակելի պատիժ տալ ռուսաց հիւպատոսի կողքի վրայ հրացան արձակողներին, անյապաղ ներկայացնել ձեզ դրական փաստեր Բիտոլիի վալիի իսկական աքսորի մասին և անյապաղ խիստ պատժի ենթարկել բոլոր քաղաքացիական և զինուորական պաշտօնեաներին, որոնք պատասխանատու են ռուսական հիւպատոսի սպանման համար: Վիլայէթների ընդհանուր խաղաղացման նպատակներով դուք պէտք է պահանջէք որ անյապաղ ամենախիստ պատիժ կրեն այն բոլոր թիւրք պաշտօնեաները, որոնց վրդովեցուցիչ գործողութիւնների վրայ մասնացոյց էր անում Ուսկիւլի հիւպատոսութեան կառավարիչը աւստրիական հիւպատոսի հետ միասին Կոստովի վիլայէթում պտոյտ գործելուց յետոյ. որ կրկին իր պաշտօնն ստանայ արձակուած Իսմայիլ Հակկին, որի գործունէութեան մասին բարենպաստ կարծիքներ էին տրուած Խիլմի-փաշային. որ բանտարկութիւնից ազատեն այն գիւղացիներին, որոնք վկայութիւններ էին տուել ռուսաց և աւստրիական հիւպատոսներին թիւրքաց զազանութիւնների մասին. որ անյապաղ պաշտօնանկ անուեն և պատժուեն այն վարչական պաշտօնեաները, որոնց զեղծումները երևան հանուեցին Սոլունում և Պրիզրենում և, վերջապէս, որ առանց յետաձգելու նշանակուեն օտարահպատակ օֆիցերներ ժանդարմերիայի և ոստիկանութեան կազմի մէջ՝ խաղաղ ազգաբնակչութեան անհրաժեշտ հանգստացման և օրինական կարգ մտցնելու համար:—Երկրորդ հեռագիր՝ Կայսերական դիպլոմատիական գործակալին Բուլղարիայում յու-

լիսի 30-ից. «Կայսերական կառավարութիւնը չէ կարող առանց պատշաճաւոր հատուցման թողնել այն վրդովեցուցիչ չարագործութիւնը, որին զոհ դնաց Բիտուլիի ռուսական հիւպատոսը, և արդէն եռանդուն միջոցներ ձեռք առաւ պահանջելու Թիւրքիայից պամպատասխան բաւարարութիւն: Որպէս Միտրովիցի մեր հիւպատոսի սպանութիւնից յետոյ մենք պնդեցինք ճշել ալբանական ցեղերի միջև այն ժամանակ ծագած շարժումը, այնպէս և այժմ օսմանեան կառավարութեան առաջ պահանջներ են դրուած պատժելու Թիւրքաց այն բոլոր քաղաքացիական և զինուորական իշխանութիւնները, որոնք յանցաւոր են զազանութիւնների մէջ քրիստոնեայ ազգաբնակութեան դէմ: Դուք սակայն պէտք է հոգ տանէք, որպէսզի Ռուսաստանի եռանդոտ ներդրածութիւնը Կ. Պոլսում չը բացատրուի ոչ բուլղարական կառավարութեան, ոչ էլ մակեդոնական կոմիտեաների կողմից այն մտքով, թէ փոխուել է այն քաղաքական պրոգրամմը, որ հրատարակուած էր կառավարչական հաղորդագրութիւնների մէջ: Բուլղարական իշխանութեան կողմից վտանգաւոր մոլորութիւն կը լինէր ձեռնարկած միջոցները կոմիտեաների յեղափոխական ագիտացիայի խրախոյս համարել, որոնց յանցաւոր գործունէութիւնը շարունակում է վիլայէթների խաղաղացման, հետևապէս և նախագծուած բեֆորմները մոցնելուն արգելք դառնալ: Ռուսաց հիւպատոսներից ստացուած գեկուցումներից երեսում է, որ քրիստոնեայ խաղաղ ազգաբնակութիւնը պակաս չէ տանջուում յեղափոխական աւաղակախմբերից, քան Թիւրքերի վայրագութիւններից և կողոպտումներից: Այդ բոլոր հանգամանքները մատնացոյց են անում, որ անհրաժեշտ է, որ սոփիական կառավարութիւնն ևս ամենակտրական ազդեցութիւնը դործ դնէ յուզմունքներին վերջ տալու նպատակով Բալկանեան թերակղզու վրայ:—Երրորդը՝ Բիտուլիի ռուսաց հանգուցեալ հիւպատոսի այրիին, յուլիսի 30-ից. «Մեր Օգոստափառ Ինքնակալը բարեհաճեց հրամայել ինձ յայտնել ձեզ Նորին Կայսերական Մեծութեան խորին ցաւակցութիւնը ձեր կրած անփոխարինելի կորուստի համար յանձին ձեր վաղաժամ սպանուած ամուսնու, որը զղուելի չարագործութեան զոհ դարձաւ իր պաշտոնական պարտքը կատարելու ժամանակ»: «Правительственный Вѣстникъ» լրագրում տպուած է. «Կոմս Լամզորֆի հեռագրի հետ միաժամանակ դեսպան Զինովիեւին յուլիսի 29-ից, Կ.-Պոլսի ռուսաց դեսպանին հաղորդուած էր, թէ Սեւաստոպոլից կ'ուղարկուի Թիւրքաց ջրերը սեծովեան նաւերի մի զօրարաժին»:

„Правит. В.“ օգոստոսի 10-ին հրատարակուած է հետեւեալ կառավարչական հաղորդագրութիւնը. «Կառավարութիւնը պաշտօնապէս տեղեկութիւն է ստացել, որ սուլթանը հրամայել է առանց բացառութեան կատարել Բիտուլիի ռուսաց հիւպատոսի սպանութեան առիթով Կ.-Պոլսի Կայսերական դեսպանի միջոցով Բ. Դրան ներկայացրած բոլոր պահանջները, Թագաւոր Կայսրը բարհաճեց հրամայել, որպէսզի Խնիադում գտնուող ռուսաց զինուորական նաւերը վերադառնան Սեաստուպոլ, Կ.-Պոլսի ռուսական դեսպանից ստացուած տեղեկութիւններէ համեմատ Բ. Դուռն ընդունել է հետեւեալ միջոցները.— Կայսերական կառավարութեան արած պահանջը կատարելու համար՝ բացի յանցաւորներէն մահուան պատժի ենթարկելուց և երկու ժանդարմների տաժանակիր աշխատանքների դատապարտելուց՝ պաշտօնից զրկուած են այն օֆիցերները, որոնք անարգանքով են խօսել Բիտուլիի հանգուցեալ հիւպատոսի մասին. խստիւ որոնում են այն մարդկանց, որոնք հրացան են արձակել Ռոստկովսկու կողքի վրայ. պաշտօնից արձակուած և դատի են ենթարկուած 24 պաշտօնատար անձինք, որոնք նշանակուած էին Զինովիեւի կողմից Բ. Դրանը տրուած ցուցակում, և որոնց գործունէութեան մասին աննպաստ տեղեկութիւններ էին տուել մեր հիւպատոսական ներկայացուցիչները. նոյն ցուցակում յիշուած մասնաւոր մարդիկ, որոնք մեղադրուած էին զանազան յանցանքների համար, նոյնպէս դատի են ենթարկուած. իր նախկին կոչմանն է արժանացել Պալանկայի ոստիկանական գործակալ Իսմայիլ Հակկին, որը պաշտօնից արձակուած էր՝ հակառակ Ուսկուրի ռուսական հիւպատոսարանի կառավարչի միջնորդութեան: Ազատուած են բոլոր այն անձինք, որոնք ձերբակալուած էին՝ մահմէդականների կողմից կատարուած բռնութիւնների և չարագործութիւնների մասին զանգատուելու համար: Բարենորոգումների գլխաւոր վերատեսուէչ Հիւմի փաշային յանդիմանութիւն է արուած: Սուլունի ժանդարմերիայի և ոստիկանութեան գլխաւորներ՝ Հայրէղդին Բէյը և Մասխար Բէյը զրկուած են պաշտօնից և նրանց փոխարէն ուրիշներն են նշանակուած: Բ. Դուռը ժանդարմերիայի մէջ պաշտօնավարելու է հրաւիրել մի քանի օտարերկրացի օֆիցերներ, որոնց անունները յետոյ պէտք է յայտարարուեն: Վերջապէս բոլոր զինուորական, քաղաքացիական և դատաւարական իշխանաւորներին խիստ հրամաններ են տրուած կարգապահութիւն ու ապահովութիւն հաստատելու համար:

Բրիւսսելից տեղեկութիւն է ստացուած, որ Բ. Դուռը իսկապէս դիսել է բելգիական կառավարութեանը և խնդրել է

չորս ժանդարմներ նշանակել թիւքական ժանդարմերիայի համար:

—

«Правит. Вѣстникъ»-ը հաղորդում է, որ 1900 թ. պարսից Շահը Թագունի Կայսրունի Մարիա Ֆէոդորովնային նուիրեց 2,892 քառ. սաժէն հող՝ Ուրմիրայում տեղական ուղղափառ ռուսական հոգևորականութեան միսսիայի պէտքերի համար: Ներկայ տարուայ յունիսի 26-ին այդ հողաբաժնի վրայ ժամասացութեամբ հիմք է դրուած այդ միսսիայի տան, որի մասին հաղորդուած է Սինոդի օրեր-պրոկուրորին՝ խնդրելով Թագունի Կայսրունուն մատուցանել միսսիայի զգացմունքները: Այդ մասին ամենահպատակօրէն ղեկուցումը լսելուց յետոյ Թագունի Կայսրունի Մարիա Ֆէոդորովնան հրամայեց յայտնել միսսիայի գլխավորին և անդամներին շնորհակալութիւն արտայայտած զգացմունքների համար:

—